

ახალგაზრდების უმუშევრობა და მისი შემცირების გზები საქართველოში

ოქრუაშვილი ნანული

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფარესაშვილი ნინო

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

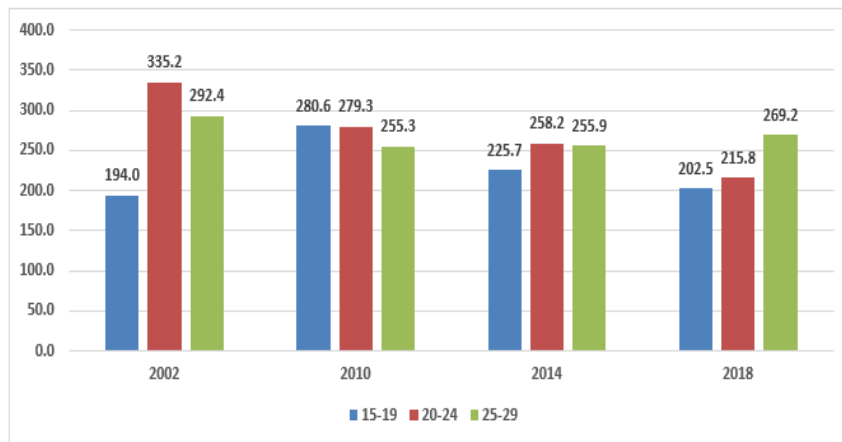
დასაქმებისა და უმუშევრობის პრობლემა ერთ-ერთი მწვავე ეკონომიკური და სოციალური პრობლემაა, რომელიც კაცობრიობას დიდი ხანია აწუხებს. იგი აქტუალურია XXI საუკუნეშიც. უმუშევრობა არამარტო ნებისმიერი ქვეყნის მოსახლეობის დიდი ნაწილის სიღარიბეს, არამედ ადამიანების სულიერ, ზნეობრივ და მორალურ დეგრადაციასაც იწვევს; შესაბამისად, მოსახლეობის დასაქმების პრობლემის მოგვარება ნებისმიერი ცივილიზებული ქვეყნის ერთ-ერთი პრიორიტეტული ამოცანაა. 1948 წელს მიღებულ „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში“, ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ადამიანებს აქვთ მუშაობისა და სამუშაოს თავისუფლად არჩევის, სამართლიანი და ხელსაყრელი სამუშაო პირობების, ასევე, უმუშევრობიგან დაცვის მოთხოვნის უფლება. სამწუხაროდ, საქართველოში დღეისათვის მეტად შეზღუდულია შრომისუნარიანი მოსახლეობის, განსაკუთრებით კი, ახალგაზრდების, ღირსეული შრომის უფლებები და შესაძლებლობები, მაღალია ახალგაზრდების უმუშევრობის დონე. ახალგაზრდობის უმუშევრობის შედეგები ყველაზე უფრო საშიშია თავისი ეკონომიკური და სოციალური შედეგებით არამხოლოდ თვით ახალგაზრდების, არამედ მთელი ქვეყნის უსაფრთხოებისათვის. ახალგაზრდების უმუშევრობის შემცირება, გადაუჭარბებლად შეიძლება შეეფასოს, როგორც საზოგადოების სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობის გარანტი და მდგრადი განვითარების საფუძველი. შესაბამისად, ძალზე აქტუალურია ახალგაზრდების უმუშევრობის სახელმწიფო რეგულირების, ქვეყანაში უმუშევრობის შემცირებისა და დასაქმების გაზრდის ღონისძიებათა სისტემის შემუშავების თეორიულ-მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული საკითხების კვლევა.

საკვანძო სიტყვები: შრომის ბაზარი, ახალგაზრდების უმუშევრობა, ახალგაზრდების დასაქმების პოლიტიკა, პროფესიული სწავლება

დასაქმებისა და უმუშევრობის პრობლემის გამწვავებამ კაცობრიობის წინაშე მასთან დაკავშირებული ყველა საკითხის სისტემურად შესწავლისა და მასზე ქმედითი რეაგირების აუცილებლობა წარმოშვა. უმუშევრობა, მსოფლიოში ყველაზე სერიოზული გამოწვევაა მთელი შრომისუნარიანი მოსახლეობისათვის, მაგრამ განსაკუთრებით ნეგატიურად ზემოქმედებს ის ახალგაზრდებზე. შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის ხელმძღვანელის გაი რაიდერის შეფასებით - „ახალგაზრდებში უმუშევრობის ალბათობა ორ-სამჯერ მეტია, ვიდრე შრომის ბაზარზე მყოფი სხვა ასაკობრივი ჯგუფის ადამიანებისთვის“ [1]. სწორედ ამიტომ, ქვეყნის განვითარებისათვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია ახალგაზრდების დასაქმების ეფექტიანი სახელმწიფო რეგულირება, რომელიც უმუშევრობის მწვავე პრობლემის გადაჭრასთან ერთად მათი ღირსეული ცხოვრების ხარისხის უზრუნველყოფაზე იქნება ორიენტირებული.

საქართველოს მთავრობა ქვეყნის სამომავლო განვითარებას ინკლუზიურ ეკონომიკურ ზრდას უკავშირებს, რომლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი ადამიანური რესურსების განვითარება და არსებული პოტენციალის მაქსიმალურად ეფექტიანი გამოყენებაა. ამ მიზნის მისაღწევად, როგორც აღნიშნულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიაში - „საქართველო 2020“, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია საქართველო 2020 [2], აუცილებელია შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარებაზე ძალისხმევის გაძლიერება, რადგან სიღარიბის დასაძლევად სოციალურ დახმარებებზე დიდად ეფექტიანია ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა და ინკლუზიურ ზრდაში სამუშაო ძალის სრულფასოვანი ჩართულობა. საქართველოს სამთავრობო დოკუმენტის - „ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები 2019-2022 წლებისათვის“ - მიხედვით [3], ქვეყნის განვითარების ფუძემდებლურ პრინციპად მიჩნეულია ადამიანი და მასზე ზრუნვა, რომელიც მთავარი ფასეულობა იქნება მომავალშიც. განათლებული, მოტივირებული, სამეწარმეო სულისკვეთების მქონე, საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებული ახალგაზრდობა გახდება იმ მთავარი შედეგის მომტანი, რომელიც საქართველოს განვითარებული და ინოვაციური ეკონომიკის მქონე ქვეყანად გადააქცევს.

ახალგაზრდების რაოდენობა ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით (ათასი კაცი) 2002-2018 წწ.

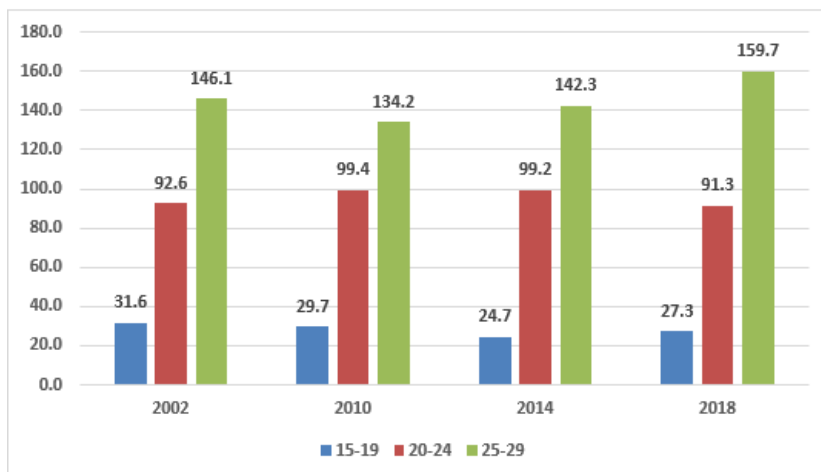

წყარო: დამუშავებულია საქსტატის 2002-2018 წწ. მასალების საფუძველზე

ახალგაზრდების დასაქმების და უმუშევრობის მდგომარეობის დასახასიათებლად, განვიხილეთ 2002, 2010, 2014 და 2018 წლების სტატისტიკური მონაცემები, რომელიც თვალსაჩინოს ხდის ახალგაზრდების წინაშე არსებულ მწვავე პრობლემებს და შესაბამისად, დღის წესრიგში აყენებს მათი სახელმწიფოებრივ დონეზე დაუყოვნებლივ გადაჭრის აუცილებლობას. ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა მეტად არასახარბიელო მდგომარეობა, რომელიც, უპირველეს ყოვლისა, ახალგაზრდა ასაკის მოსახლეობის რაოდენობის შემცირებით გამოიხატა. ძალზე სამწუხაროა, რომ საქართველოში, ბოლო პერიოდში, ჩამოყალიბდა ახალგაზრდა რიცხოვნობის შეუქცევადი კლების ტენდენცია. თუ 2002 წელს, 15-29 ასაკის შრომისუნარიანი ახალგაზრდების რაოდენობა 821.6 ათას შეადგენდა, 2010 წელს ის 815.2, 2014 წელს - 739.8, ხოლო 2018 წელს - 687.5 ათასამდე შემცირდა.

შრომისუნარიანი ახალგაზრდების რაოდენობის შემცირება, სხვა ფაქტორებთან ერთად, განაპირობა გარემიგრაციულმა პროცესებმა. საქართველოსათვის მეტად მწვავე პრობლემა ქვეყნიდან ახალგაზრდობის ინტენსიური ემიგრაციაა. სამწუხაროა, რომ ქვეყანას უფრო მეტად 25-29 წლის ასაკის ახალგაზრდები ტოვებენ. მოსახლეობის მთლიან რაოდენობაში ამ ასაკის ახალგაზრდების შემცირება, დეპოპულაციის ზღვარზე მყოფი ქვეყნისათვის უდიდესი დანაკარგია. არანაკლებ საყურადღებოა, რომ აღნიშნულ მოქალაქეთა უდიდეს უმრავლესობას მიღებული აქვთ უმაღლესი განათლება, საზღვარგარეთ კი ისინი, ძირითადად არასპეციალობით მუშაობენ და დაბალკვალიფიციურ სამუშაოებს ასრულებენ. ეს კი, მათ სამომავლო დეკალიფიკაციასა და გრძელვადიან პერსპექტივაში შრომის ბაზარზე არაკონკურენტუნარიანობას განაპირობებს.

ახალგაზრდა დასაქმებულთა რაოდენობა (ათასი) ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით 2002-2018 წწ.

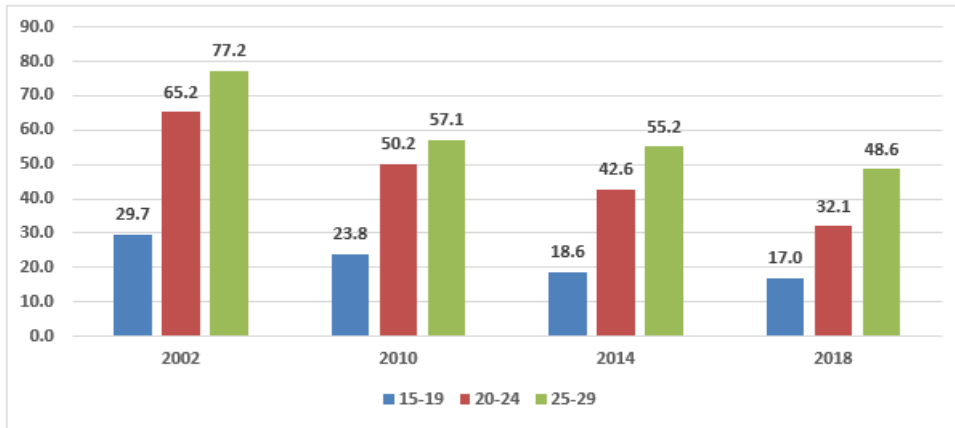

წყარო: დამუშავებულია საქსტატის 2002-2018 წწ. მასალების საფუძველზე

ისევე როგორც ქვეყანაში დასაქმებულთა საერთო რაოდენობაში, დასაქმებულ ახალგაზრდებშიც მაღალია თვითდასაქმებულთა წილი. ამასთან, მათი უმრავლესობა მიზერული შემოსავლის მიღებასაც ვერ ახერხებს.

დიაგრამა 3

ახალგაზრდა თვითდასაქმებულთა რაოდენობა (ათასი) ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით 2002-2018 წწ.

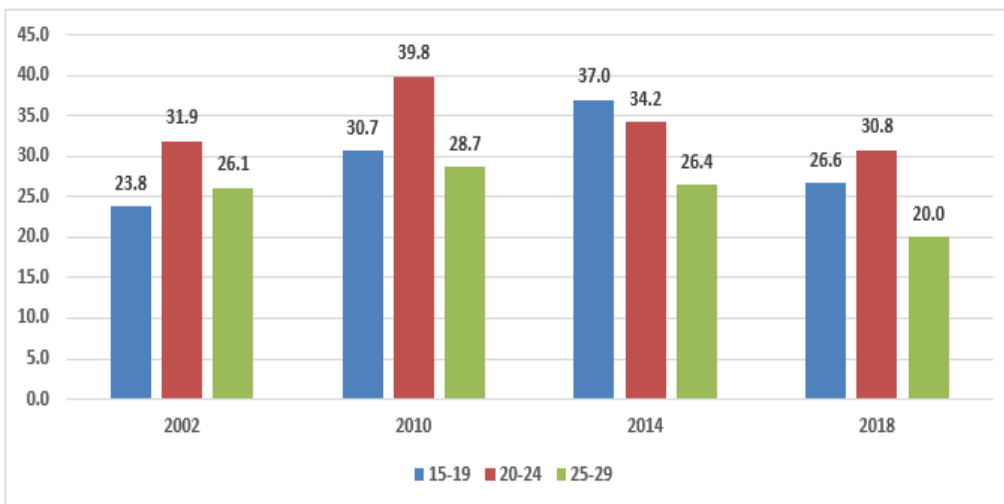

წყარო: დამუშავებულია საქსტატის 2002-2018 წწ. მასალების საფუძველზე

ექვს არ იწვევს ის გარემოება, რომ თვითდასაქმებულთა აბსოლუტური თუ არა, უდიდესი უმრავლესობა არასრულად დასაქმებული ან ფარული უმუშევარია. განსაკუთრებით საგანგაშოა ის ფაქტი, რომ უმუშევართა დიდი ნაწილი სამუშაოს დიდი ხნის განმავლობაში ვერ პოულობს, რაც კიდევ უფრო ამწვავებს ახალგაზრდების უმუშევრობის ისედაც მძიმე მდგომარეობას /დიაგრამა 4./

დიაგრამა 4

უმუშევრობის დონე ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით (%) 2002-2018 წწ.

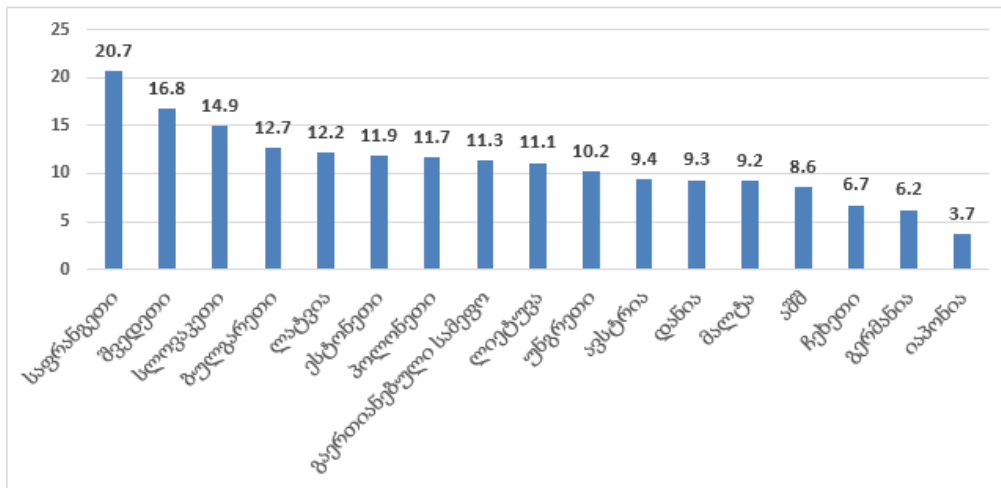
წყარო: დამუშავებულია საქსტატის 2002-2018 წწ. მასალების საფუძველზე

საქართველოში, ახალგაზრდების მაღალი უმუშევრობით, სამწუხაროდ, მსოფლიოში „ლიდერული“ პოზიციები გვიკავია. 15-19, 20-24, 25-29 წლების ასაკობრივი კატეგორიის ახალგაზრდებში, 2018 წელს უმუშევრობის ყველაზე მაღალი დონე 20-24 წლების მქონე ასაკობრივ კატეგორიის ახალგაზრდებში დაფიქსირდა - 30,8%. მართალია, 15-19 წლების მქონე ასაკობრივ კატეგორიის ახალგაზრდებში 2018 წელს გამოხატული იყო მნიშვნელოვანი პროგრესი უმუშევრობის შემცირების მიმართულებით, კერძოდ კი, უმუშევრობის დონე, 2014 წელს არსებული 37.0%- დან 26,6 %- მდე შემცირდა, თუმცა, მდგომარეობა კვლავ სავალალოა. ახალგაზრდების უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებლები ასახავს ახალგაზრდების მიერ სამუშაო ადგილების ძებნისას არსებულ სირთულეებს, რომელიც ჩვენს ქვეყანაში არსებობს. ახალგაზრდების უმუშევრობის დონე საქართველოში მნიშვნელოვნად აღემატება არამხოლოდ განვითარებული ქვეყნების მაჩვენებლებს /იხ.

დიაგრამა 5/, არამედ, ჩრდილოეთ აფრიკის ქვეყნების მაჩვენებლებსაც, სადაც უმუშევრობის დონე 28,6%-ს შეადგენს. საქართველოში ახალგაზრდების უმუშევრობის მაჩვენებელი ევროკავშირის საშუალო მაჩვენებელს (15,2%) თითქმის 2-ჯერ აღემატება [4]. ახალგაზრდების უმუშევრობის დონის მხრივ დაბალი მაჩვენებლები აქვთ მსოფლიოს ისეთ ქვეყნებს, როგორცაა იაპონიას, გერმანიას, ა.შ.შ.-ს, ავსტრიას, ჩეხეთს და სხვ., რაც ახალგაზრდების დასაქმებაზე სახელმწიფოს ზრუნვის შედეგია.

დიაგრამა 5

ახალგაზრდების უმუშევრობის დონე 2018 წელს

წყარო: დამუშავებულია ევროსტატის 2018 წლის მასალების საფუძვლებზე [5]

სახელმწიფოს მხრიდან აქტიურ მხარდაჭერას საჭიროებს იმ უმუშევართა ჯგუფების წარმომადგენლები, რომელთა ცოდნა და უნარ-ჩვევები ვერ პასუხობს შრომის ბაზრის თანამედროვე მოთხოვნებს და შესაბამისად, არ გამოირჩევიან მაღალი კონკურენტუნარიანობით. ასეთ ადამიანთა დიდ ნაწილს შეადგენს ის პირები, როლებიც უმუშევრები არიან და ამავე დროს არ სწავლობენ ან არ გადიან ტრენინგს (NEET - „Not in Employment, Education or Training“). საქართველოში ძალზე მაღალია ასეთი ახალგაზრდების წილი. „ევროპის განათლების ფონდის“ მონაცემების მიხედვით, 2016 წელს, 15-24 წლის ახალგაზრდებს შორის უმუშევარი, განათლების არმქონე ან ტრენინგის გარეშე დარჩენილი ახალგაზრდების წილი 27.9%-ს შეადგენდა. ამავე ფონდის მონაცემებით, 2017 წლისათვის აღნიშნული მაჩვენებელი 24,7%-მდე შემცირდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, პრობლემა კვლავ მეტად მწვავეა, რადგან ყოველი მეოთხე ახალგაზრდის სრულ უმოქმედობას სავალალო შედეგები შეიძლება მოყვეს არამხოლოდ ახალგაზრდების, არამედ, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მთელი ქვეყნისათვის. აღსანიშნავია, რომ ახალგაზრდების დასაქმების, განათლების მიღებისა და ტრენინგებში მონაწილეობის მიხედვით მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებში, საქართველოსთან შედარებით, გაცილებით უკეთესი მდგომარეობაა. 2017 წელს ახალგაზრდებს შორის უმუშევარი, განათლების არმქონე ან ტრენინგის გარეშე დარჩენილი ახალგაზრდების წილი 21 % იყო, რაც იყო საქართველოსთან შედარებით, გაცილებით უკეთესი მაჩვენებელია [6].

შრომის ბაზარზე დამკვიდრების წარუმატებელი მცდელობა და გასაკუთრებით ხანგრძლივი უმუშევრობა ახალგაზრდებში იწვევს სასოწარკვეთილებას, უძლურებასა და დაბნეულობას. უმუშევრობასთან შეჯახება უარყოფით გავლენას ახდენს ახალგაზრდების ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე, სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობაზე, ალკოჰოლსა და ნარკოტიკებისადმი დამოკიდებულებაზე. მაღალია განქორწინების, თვითმკვლელობის, დაავადებების და კრიმინოლოგიური ქმედებების მაჩვენებელი, მცირდება ახალგაზრდების თვითშეფასება და იზრდება მომავლისადმი უიმედობის გრძნობა.

2017 წელს მომზადდა განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგია (2017-2021 წწ.) [7], რომელიც მოიცავს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებითა და შესაბამისი დანართებით გათვალისწინებულ საკითხებს განათლების, გადამზადებისა და ახალგაზრდობის, მეცნიერების, კვლევისა და ტექნოლოგიური განვითარების სფეროებში. სტრატეგიის საერთო მიზანია უწყვეტი განათლების პრინციპზე დაფუძნებული, ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი განათლებისა და მეცნიერების სისტემის განვითარება, რომელიც ქვეყნის ყველა მოქალაქეს უზრუნველყოფს მაღალი ხარისხის მდგრადი შედეგების მიღწევის შესაძლებლობით.

სტრატეგიის ერთ-ერთ სპეციფიკურ მიზნად განსაზღვრულია ქვეყნის სოციო-ეკონომიკური

განვითარების მხარდასაჭერად პროფესიულ სწავლებაში ჩაბმული სტუდენტების რაოდენობის გაზრდა, მათი კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფა პროფესიული და ზოგადი უნარების განვითარების გზით. ამ მიზნის მისაღწევად დასახულია ისეთი სტრატეგიული ამოცანები, როგორცაა: პროფესიული განათლების შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან შესაბამისობა და სისტემის ინტერნაციონალიზაცია; მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლის პრინციპზე დაფუძნებული პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა; პროფესიული განათლების პოპულარიზაცია და მიმზიდველობის გაზრდა. აღსანიშნავია, რომ 2017 წელს პროფესიული განათლების მიმართულებით სახელმწიფო ბიუჯეტის ფაქტობრივმა შესრულებამ შეადგინა 36,5 მლნ. ლარი, ხოლო 2018 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებული იყო 43,8 მლნ. ლარი [8].

ქვეყნისათვის ზემოაღნიშნული უმნიშვნელოვანესი ამოცანების გადაჭრისათვის გამოყოფილი საბიუჯეტო ასიგნებების ოდენობა, რა თქმა უნდა, არასაკმარისია და მომავალში აუცილებლად უნდა გაიზარდოს. საყურადღებოა სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიული მომზადება-გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების სახელმწიფო პროგრამა, რომელსაც საქართველოს სოციალური მომსახურების სააგენტო ახორციელებს. 2018 წელს სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიული მომზადება-გადამზადების პროფესიათა ჩამონათვალის გაცნობა თვალსაჩინოს ხდის იმ გარემოებას, რომ მათი აბსოლუტური უმრავლესობა, (ასე მაგ. აგრარული ტექნიკის მექანიკოსი, ავტომობილის ზეინკალი., ამნის მემანქანე, დურგალი, მცხოვრილი, ელექტრიკოსი, ფილამნეობი და სხვ.), გარკვეული გამოწვევის გარდა, ვერ პასუხებს იმ ცვლილებებსა და გამოწვევებს, რომელიც თანამედროვე სწრაფად განვითარებად გლობალურ ბაზარზე არსებობს. იგი ვერ უზრუნველყოფს პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების შრომის ბაზრის არსებულ და სამომავლო მოთხოვნებთან შესაბამისობას. ისიც საყურადღებოა, რომ ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის გამო ზოგიერთი სპეციალობა არამოთხოვნადი ხდება. დაბალი და საშუალო შემოსავლის მქონე ქვეყნებშიც კი, ბევრი ადამიანი მუშაობს იმ პროფესიით, რომელიც არ არსებობდა ოცდაათი წლის წინ [9].

ახალგაზრდების დასაქმების სფეროში არსებული კრიზისული მდგომარეობის და მაღალი უმუშევრობის დაძლევა, სახელმწიფოს მხრიდან მასშტაბურ და გონივრულ ჩარევას მოითხოვს. ამ მიმართულებით აუცილებელია შემუშავდეს და განხორციელდეს ახალგაზრდების დასაქმების აქტიური და მოქნილი პოლიტიკა, სამუშაოს მაძიებელთა მომავლის პროფესიათა უნარების დაუფლებასზე ორიენტირებული პროფესიული მომზადება-გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების კურსების ორგანიზება.

ქვეყნის ინოვაციური განვითარების დაჩქარებისა და ამდენად მისი საერთაშორისო კონურენტუნარიანობის ამაღლებისათვის, უნდა შემუშავდეს და რეალიზებულ იქნეს დასაქმების სტრატეგია, რომელშიც კომპლექსურად იქნება წარმოდგენილი ახალგაზრდების დასაქმების, მათი შრომის-ბაზარზე მორგებული კვალიფიკაციისა და უნარების, შრომით პროცესებში უმტკივნეულოდ ჩართვის ღონისძიებები. ახალი საუკუნის დეკლარაცია, რომელიც მიღებულ იქნა 2019 წლის ივნისში 108-ე შრომის საერთაშორისო კონვენციისაზე [10], მოუწოდებს მთავრობას, სოციალურ პარტნიორობასა და გლობალურ საზოგადოებას, განახორციელონ ინვესტიცია ადამიანურ კაპიტალში შრომის მომავალი სფეროების მიდგომის საფუძველზე. აღნიშნული უშუალოდ უკავშირდება ადამიანური კაპიტალის მარკეტინგის პრინციპს. სწორედ ასეთი მიდგომა და სახელმძღვანელო პრინციპი იქნება საქართველოს მთავრობის მიერ გამოცხადებული ინკლუზიური განვითარების სამთავრობო პროგრამის პრაქტიკული რეალიზაციის უმთავრესი პირობა.

ახალგაზრდების დასაქმების სახელმწიფოებრივ დონეზე მართვა გააზრებული უნდა იყოს, როგორც ადამიანური რესურსების მართვის მიზნობრივი მარკეტინგული სტრატეგიის ფართომასშტაბიანი სოციალურ-ეკონომიკური პროცესი. სოციალური მართვის მოდერნიზაცია მარკეტინგული პრინციპების გამოყენებით, მთლიანად დაკავშირებული უნდა იყოს ახალგაზრდების საბაზრო პირობებთან ადაპტაციასთან და ხელს უწყობდეს ახალგაზრდების უდიდესი პოტენციალის ქვეყნის სასიკეთოდ გამოყენების ეფექტიანობის ამაღლებას. სახელმწიფოსა და ბიზნესის სწრაფვა - სრულყოფილი ადამიანური კაპიტალის განვითარება, უზრუნველყონ ახალგაზრდების ღირსეული დასაქმება, უნდა ეფუძნებოდეს მარკეტინგული ფუნქციების განხორციელებას - ადამიანური ფაქტორის მარკეტინგს, ანუ სამუშაო ძალაზე არსებული მოთხოვნის შესახებ ინფორმაციის შეკრების, ანალიზის და კონიუნქტურის შესწავლის საფუძველზე სამუშაო ძალის ბაზრის მოცულობისა და სტრუქტურის შესახებ მრავალვარიანტიანი პროგნოზების შედგენას, შემდეგ კი ადამიანური ფაქტორის ეფექტიანი გამოყენების ღონისძიებათა შემუშავებასა და გატარებას. მხოლოდ ასეთი, მრავალგანზომილებიანი ადამიანური კაპიტალის მარკეტინგის მეშვეობით, მიიღწევა ჩვენი ქვეყნის წინაშე მდგომი პრიორიტეტული ამოცანა - სრულყოფილი ადამიანური კაპიტალის თვისებრივი მახასიათებლები იმ ტექნოლოგიურ და კომუნიკაციურ ცვლილებათა და გამოწვევათა შესაბამისად, რომელიც არსებობს ინფორმაციულ საზოგადოებაში, ამ გზით კი უზრუნველყონ ქვეყნის ინოვაციური, გრძელვადიანი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება და შეუფერხებელი ეკონომიკური ზრდა [11].

ახალგაზრდების უმუშევრობის უარყოფითი შედეგები სცილდება შრომის ბაზრის დროებითი რყევის ზეგავლენის შედეგებს. ის მნიშვნელოვნად აისახება ინდივიდის მთელ ცხოვრებაზე. მსოფ-

ლიო ბანკისა და და სხვა ავტორიტეტული ორგანიზაციების კვლევები ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ ახალგაზრდები, რომლებსაც უჭირთ შრომის ბაზარზე ინტეგრაცია და მნიშვნელოვანი ბარიერის გადალახვა უზღვევთ თვითდამკვიდრებისათვის, მთელი ცხოვრების განმავლობაში აწყდებიან დინამიურ შრომის ბაზარზე შემდგომი ადაპტაციის სირთულეებს.

შრომის ბაზარზე დამკვიდრებისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ახალგაზრდების სტაჟირება. საქართველოში გავრცელებული ახალგაზრდების სტაჟირების სისტემა, მეტად შორსაა განვითარებულ ქვეყნების შესაბამისი სისტემისგან, რომელიც ცნობილია როგორც „შემოსავლის მიღება სწავლის პროცესში“ („learning while earning“)[12]. ის ახალგაზრდებს აძლევს დარგობრივი პრაქტიკის სანარმოში გავლის და ამასთან, ხელფასის მიღების შესაძლებლობას. საქართველოში ძალიან მცირეა იმ კომპანიათა რიცხვი, რომელიც თანახმაა ახალგაზრდების სტაჟირების პროგრამაში ჩართვაზე. რაც შეეხება უკვე არსებული წარმატებული კერძო ბიზნესკომპანიების მოთხოვნებს, აქ უკვე სხვა პრობლემები იჩენს თავს. აღნიშნული კომპანიები ძირითადად ვაკანსიებს აცხადებენ მაღალკვალიფიციური კანდიდატების მოსაზიდად. შესაბამისად, კურსდამთავრებულებს ნაკლები შანსი აქვთ სტაჟირება გაიარონ ამ კომპანიებში. უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს სტაჟირების ისეთი პროგრამები, რომლებშიც კურსდამთავრებულებს შეეძლება ჩართვა. თუმცა, ასეთ პროგრამებს აცხადებენ შედარებით მცირე კომპანიები, ამასთან, ის არაანაზღაურებადია. ასეთ შემთხვევაში, ოჯახს უწევს სტაჟირებასთან დაკავშირებით მინიმალური ხარჯების დაფარვა [13].

ახალგაზრდებში არსებული უმუშევრობის მაღალი დონის გადალახვისათვის საჭიროა სახელმწიფოებრივ დონეზე შემუშავდეს სპეციალური ადაპტაციის პროგრამები, რაც ახალგაზრდებს დაეხმარება სოციალურ-შრომითი ურთიერთობების ადეკვატურად აღქმასა და შრომის ბაზარზე ინტეგრაციის სირთულეების გადალახვის უნარების გამომუშავებაში. ასევე, შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და ახალგაზრდების დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა განვითარება - განხორციელებასა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაში.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ისეთი მიზნობრივი ღონისძიებების შემუშავება და გატარება, როგორცაა საჯარო დასაქმების პროგრამები, დასაქმების გარანტიის სქემები, შრომითი ინტენსიური ინფრასტრუქტურული პროგრამები, ხელფასებისა და ტრენინგის სუბსიდიები და ახალგაზრდობის დასაქმების სხვა კონკრეტული ღონისძიებები.

ახალგაზრდების უმუშევრობის შემცირებაში გადამწყვეტი როლი უნდა შეასრულოს საგანმანათლებლო სისტემამ, რომელსაც შეუძლია მოამზადოს ახალგაზრდები ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკისა და შრომის ბაზრის ახალი რეალობებისთვის. ამის მისაღწევად, აუცილებელია განათლებისა და პროფესიული სწავლების ხარისხის გაუმჯობესება, რათა აღმოიფხვრას ახალგაზრდების უნარ-ჩვევებისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნებს შორის შეუსაბამობა. აუცილებელია სამუშაო ძალაზე არსებული მოთხოვნა-მიწოდების რაოდენობრივი და თვისებრივი დაბალანსება, რაც თავის მხრივ, განათლების სფეროს რეგულირების კომპლექსური სისტემის გარდაქმნასა და ჩამოყალიბებას საჭიროებს.

ახალგაზრდა სპეციალისტთა მხარდაჭერისა და მათთვის ღირსეული ცხოვრების პირობების შექმნის მიზნით, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები:

- მთავრობის მიერ ახალგაზრდების დასაქმების პოლიტიკისა და დასაქმების პროგრამების შემუშავების პროცესში ბიზნესსუბიექტების ჩართულობის სტიმულირება და მოტივაციის გაზრდა, შეღავათიანი საგადასახადო პოლიტიკის გატარება და სახელმწიფოს მიერ კომპანიებისათვის გრძელვადიანი დარშელავათიანი სესხების გაცემის სისტემების დანერგვა იმ დამსაქმებლებისთვის, რომლებიც დაასაქმებენ 15-29 წლის ახალგაზრდა სპეციალისტებს. ასევე მნიშვნელოვანია განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს მიკრო, მცირე და საშუალო ბიზნესისათვის სახელმწიფო მხარდაჭერის (საგადასახადო შეღავათები, დახმარება იაფი კრედიტით უზრუნველყოფაში და ა.შ.) ეფექტიანი ღონისძიებების შემუშავებას [14. 151];
- ახალგაზრდებში სამენარმეო საქმიანობისა და „მომავალი დამსაქმებლის“ უნარ-ჩვევების განვითარება. ამ მიმართულებით, მეტად აქტუალურია ბიზნესინკუბატორის ორგანიზება სამთავრობო და საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების ფართო ჩართულობით. სამენარმეო უნარების ფორმირებასთან ერთად, მეტად მნიშვნელოვანია ახალგაზრდებისათვის საკუთარი ბიზნესის ამოქმედების სასტარტო პირობების შექმნა იაფი კრედიტებისა და გარკვეული პერიოდის განმავლობაში საგადასახადო შეღავათების მინიჭებით, რაც ახალგაზრდების მიერ წამოწყებულ ბიზნესს მდგრადობასა და სტაბილურობას შესძენს.
- შრომის ბაზარზე ახალგაზრდა სპეციალისტთა კონკურენტუნარიანობის გაზრდის მიზნით, აუცილებელია ახალგაზრდების პროფესიული მომზადების, გადამზადების და კვალიფიკაციის ამაღლების კურსების ორგანიზება. ასევე, საგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთა დასაქმების ისეთი სისტემის ფორმირება, რომლის ფარგლებშიც, ბაზრის მოთხოვნების უკეთ შესაბამისობის მიზნით, სწავლების ბოლო საფეხურზე, სხვადასხვა კომპანიასა და ორგანიზაციაში, კვალიფიკაციის შესაბამისად მოხდება სტუდენტთა უფასო სტაჟირება.

ლიტერატურა

1. Our efforts must ensure young people have decent job opportunities and the skills to take them.
https://www.ilo.org/moscow/news/WCMS_721535/lang--en/index.htm
2. <https://napr.gov.ge/source/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90/ViewFile.pdf>
3. <https://mof.ge/images/File/2019-monacemebi-mimartulebebi/saboloo-varianti/19-22-BDD-bolo-safinanso-sabiujeto-komiteti-03.docx>
4. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment
5. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment
6. World Employment and Social Outlook: Trends 2019: ILO, 2019
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_670542.pdf
7. განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგია (2017-2021წწ),
https://www.mes.gov.ge/uploads/MESStrategy_2017-2021.pdf
8. www.vet.ge
9. The World Development Report (WDR) 2019: The Changing Nature of Work
<http://documents.worldbank.org/curated/en/816281518818814423/pdf/2019-WDR-Report.pdf>
10. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_709395.pdf
11. ოქრუაშვილი ნ., ადამიანური კაპიტალის მარკეტინგი - ქვეყნის ინოვაციური განვითარების უმთავრესი ფაქტორი; ჟურნალი ეკონომიკა 2015, #10-12, გვ. 65-83
<http://economics.bpengi.com/home/2015,79>
12. Carnevale A. P., N. Smith, M. Melton, W. Eric, E. W. Price, Learning While Earning: The New Normal, 2015,
<https://1gyhoq479ufd3yna29x7ubjn-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/Working-Learners-Report.pdf>
13. Paresashvili N., Maisuradze T., Unemployment as the Main Challenge in Georgia, RTU 59TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON ECONOMICS AND ENTREPRENEURSHIP SCEE'2018 PROCEEDINGS, 72-77 pg. 75pg
14. ტულუში მ., უმუშევრობის დონის ცვლილების ტენდენციები საქართველოში და მისი რეგულირების მიმართულებები, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი „გლობალიზაცია და ბიზნესი“, N5, 2018 წ., გვ. 151-160
15. „ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები 2019-2022 წლებისათვის“ - მიხედვით
[<https://mof.ge/images/File/2019-monacemebi-mimartulebebi/saboloo-varianti/19-22-BDD-bolo-safinanso-sabiujeto-komiteti-03.docx>]
16. EU: youth unemployment rate by country 2019 | Statista.
<https://www.statista.com/statistics/266228/youth-unemployment-rate-in-eu-countries/>
17. Guide to international labour standards and rights at work concerning young people /
18. International Labour Office, International Labour Standards Department, Employment Policy
19. Department. – Geneva: ILO, 2017.
20. ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები 2018-2021 წლებისათვის, თბ., 2018,
<https://mof.ge/images/File/BDD/2018-2021/saboloo/BDD-2018-2021-29.01.2018-saboloo.pdf>
21. The World Development Report 2018 (WDR 2018) <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2018>
22. World Employment and Social Outlook: Trends 2019; International Labour Office – Geneva: ILO, 2019
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_670542.pdf
23. <https://mof.ge/images/File/2019-mokle-gzamkvlevi.pdf>
24. https://mof.ge/makroekonomikuri_machvenblebi
25. <https://www.mes.gov.ge>
26. ახალგაზრდების ეროვნული კვლევა საქართველოში. საქართველოში ახალგაზრდების მდგომარეობისა და საჭიროებების ანალიზი. გაეროს ბავშვთა ფონდი, 2014 წელი
27. <https://www.unicef.org/georgia>
28. ახალგაზრდების დასაქმების პრობლემები საქართველოში
http://eap-csf.ge/images/doc/publikaciebi/Policy%20Paper%20WG4_Axalgazrdebis%20dasaqmeba.pdf
29. დასაქმების სახელმწიფო პოლიტიკის ანალიზი საქართველოსა და ევროპის

- ქვეყნებში, http://www.gruni.edu.ge/uploads/files/Other_page/human_law
30. <http://www.economists.ge/storage/uploads/publication/150915013937885d.pdf>
  31. https://www.mes.gov.ge/uploads/MESStrategy_2017-2021.pdf
  32. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>
  33. Supplementary indicators to unemployment - annual data. <https://ec.europa.eu/eurostat>
  34. Guide to international labour standards and rights at work concerning young people: ILO, 2017. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/normes/documents/publication/wcms_613959.pdf
  35. World Employment and Social Outlook 2018: Greening with jobs – Geneva: ILO, 2018 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/publ/documents/publication/wcms_628654.pdf
  36. O’Higgins, Niall. Rising to the youth employment challenge: New evidence on key policy issues / Niall O’Higgins; International Labour Office – Geneva: LO, 2017 file:///C:/Users/DESKTOP.GE/Desktop/bd%20cake%20ideas/wcms_556949.pdf
  37. <https://www.mes.gov.ge>
  38. <http://youth.gov.ge>

YOUTH UNEMPLOYMENT IN GEORGIA AND THE WAYS FOR ITS REDUCTION

Okruashvili Nanuli

*Academic Doctor in Economics
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

Paresashvili Nino

*Academic Doctor in Economics
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

Summary

The objective of the present paper is to study the real situation in the youth labor market in Georgia, analyze youth unemployment rates and the related socio-economic consequences, conduct statistical analysis of the structure and dynamics of youth unemployment, identify ways and methods of preventing youth unemployment and developing anti-crisis measures in the field of youth employment.

This will help to overcome the difficulties of integrating young people into the labor market, providing them with decent work and living conditions that will guarantee the sustainable development of the country and its social, economic and political stability.

Keywords: *Labor market, youth unemployment, youth employment policy, vocational training.*